manoma, kad jas kūrė meistras Hendrikas Manshoofdas, pypkė datuojama 1740–1785 m. (pypkes identifikavo A. Žvirblys). Sluoksnis pagal surastus radinius datuojamas XVIII a. II puse. Perkasoje po juodos žemės sluoksniu rastas 15–20 cm storio šviesiai rusvos smėlingos žemės sluoksnis, kuriame aptikta XVII–XVIII a. datuojamų radinių, pasiekus projektinį 1,35–1,5 m gylį, tyrimai nebebuvo tęsiami. Įžemis tyrimų metu nepasiektas.

Žvalgymų metu iki projektinio 45–90 cm gylio rasti suardyti XX a. datuojami sluoksniai, kuriuose aptikta nedaug to paties laikotarpio radinių.

The Investigation in Kaunas

In 2020, an excavation, field evaluation, and survey were conducted in the city of Kaunas: the excavation of 38 m^2 and the survey of 22 m^2 in the inner courtyard at Karaliaus Mindaugo Ave. 17 and the excavation of a 65 m^2 trench and the survey of 49 m^2 at Nemuno St. 12. The investigation at Karaliaus Mindaugo Ave. 17 revealed, under the 1–1.1 m thick, 19th–20th-century layers at previously undisturbed locations, a 20–40 cm thick layer of black soil, which dates to the 17th–18th centuries based on the finds. The investigation yielded 385 finds, mainly sherds of household pottery, glass shards, and stove tile fragments. A second half of the 19th – first half of the 20th-century paving fragment as well as 2 second half of the 19th – second half of the 20th-century masonry wall fragments were also discovered during the investigation.

The investigation at Nemuno St. 12 revealed, under the 1–1.1 m thick, 19th–20th-century layers at previously undisturbed locations, a 20–40 cm thick layer of black soil, which dates to the 17th–18th centuries based on the finds. The investigation yielded 867 finds, mainly sherds of household pottery, glass shards, and stove tile fragments, but also 2 pipes: one of local manufacture or brought from Poland or Ukraine and dating to the second half of the 18th century, the other, due to the 'Lily' makers mark surviving on a pipe fragment, is thought to have come from the city of Gouda in the Netherlands and dates to 1740–1785.

KĖDAINIAI

Jurgis Sadauskas, Kiprijonas Ivinskis

Kranto antroji gatvė 3

Manoma, kad Kėdainiai pirmą kartą paminėti 1372 m. Hermano Vartbergės kronikoje kaip „Gaydine“. Iki XV a. vidurio Kėdainiai priklausė Lietuvos didiesiems kunigaikščiams, šio amžiaus viduryje miestas atiteko Radvilai Astikaičiui, kuris įkūrė dvarą ir pastatė Šv. Jurgio bažnyčią. Miestas ūgtelėjo XVI a. I pusėje, valdant Jonui Radvilai. Tuo metu Kėdainiai laikinai tapo Žemaitijos administraciniu centru. XVI a. viduryje miestas atiteko Onai Radvilaitei, kuriai valdant Kėdainiai tapo vienu svarbiausių reformatų centrų LDK. Tuo metu miestas išplėstas į P, suformuotos dvi turgaus aikštės, Skongalio priemiestyje įsteigtas naujas uostas. 1590 m. Kėdainiams suteiktos Magdeburgo teisės. Didžiausią ūkinį ir kultūrinį pakilimą Kėdainiai išgyveno valdant Kristupui Radvilai ir jo sūnui Jonušui. Mieste įsikūrė žydai, vokiečiai, škotai. Kristupo Radvilos sūnaus Jonušo valdymas Kėdainiuose vadinamas miesto aukso amžiumi. Mieste buvo sumūryta puošni rotušė, didinga evangelikų reformatų bažnyčia, grakšti evangelikų liuteronų bažnyčia, renesanso stiliaus Šviesioji gimnazija, pradėti statyti dvaro

1 pav. XX a. grindinys šurfe 1. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 1. The 20th-century paving in test pit 1.

2 pav. Sluoksnių stratigrafija šurfe 1. S. Sprindžio nuotr.

Fig. 2. The layer stratigraphy in test pit 1.

rūmai, miestiečiams liepta namus statyti mūrinius, stogus dengti čerpėmis, kiemus ir gatves grįsti akmenimis. XVII–XVIII a. Kėdainiai smarkiai nukentėjo karų su Švedija ir Rusija metu, taip pat miestą siaubiant gaisrams. 1811 m. jis atiteko grafui Pranciškui Čapskiui. Sugriauto Radvilų dvaro jis neatstatė, jo griuvėsius ir valdas atidavė stačiatikių cerkvei, naują dvaro sodybą įkūrė atokiau nuo miesto.

2020 m. Kranto antrosios gatvės sklype 3 atlikti žvalgomieji tyrimai ir žvalgymai. Tyrimų vieta patenka į centrinę miesto dalį, kuri apgyvendinta dar XV a. Tai parodo ir ankstesnių archeologinių tyrimų duomenys. Nuo 1997 iki 2017 m. A. Juknevičius tyrinėjo net 4 aplinkinius sklypus: Didžioji g. 16 (*KPC PB*, f. 39, ap. 1, b. 59), Didžioji g. 12 (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 315–320), Didžiojoje rinkoje (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 310–316), Kranto antroji g. 2. Šių tyrimų metu tirti XVI–XX a. kultūriniai sluoksniai su XIV–XX a. radiniais. Taip pat aptikti XVII–XVIII a. pastatų rūsiai.

2020 m. ištirti du 1x1 m dydžio šurfai, žvalgyta apie 50 m ilgio, 30 cm pločio tranšėja, iš viso 15 m^2 plotas. Šurfuose fiksuotas 1,4–1,9 m storio kultūrinis sluoksnis, kurio viršutiniai 45–60 cm storio horizontai datuojami XIX–XX a. Žemiau slūgsantys horizontai datuojami XVI–XVIII a. Jų storis siekia 0,95–1,35 m. Žvalgymų metu fiksuoti tik XX a. kultūriniai sluoksniai su to laikotarpio radiniais.

3 pav. Buitinės keramikos dirbinių šukės. R. Sprindžio nuotr.

Fig. 3. Sherds of household pottery artefacts.

Visoje tyrinėtoje sklypo dalyje yra išlikę du akmenų grindinio lygiai. XIX–XX a. sandūros grindinys (1 pav.) atidengtas 20–40 cm gylyje (žemėja P kryptimi), XVII–XVIII a. grindinys pasiektas apie 70 cm gylyje. Šurfe 1 apatinis grindinys dalinai suardytas. Šurfe 2, 1,3–1,7 m gylyje aptiktos 4 apdegusios medinės lentos, nesudarančios aiškios konstrukcijos. Lentas galima sieti su XVII–XVIII a. mediniu užstatymu. Įžemis – raudonas molis, pasiektas 1,45–1,9 m gylyje (2 pav.). Tyrimų metu aptikta XVII a. – XX a. II pusės radinių (3 pav.). Iš jų inventorinti 49 XVI–XVIII a. radiniai: 48 buitinės keramikos dirbinių šukės ir 1 plokštinio koklio fragmentas. Radiniai perduoti KėKM.

Kranto antroji St. 3

In 2020, 2 test pits were excavated and a 50 m long, 30 cm wide utility trench (15 m^2) was surveyed on the plot at Kranto antroji St. 3 in the city of Kėdainiai revealing a 1.4–1.9 m thick, 17th–20th-century cultural layer (Fig. 2) containing contemporaneous finds (Fig. 3) as well as 2 different levels of stone paving dating to the turn of the 20th century (Fig. 1) and the 17th–18th centuries. The remains, it is thought, of a 17th–18th-century wooden structure were also discovered.

KERNAVĖ

Mindaugas Pilkauskas

Vilniaus gatvė 18

2020 m. rugpjūčio mėnesį vykdyti detalieji tyrimai sklype Vilniaus g. 18 Kernavės miestelyje, patenkančiame į Kernavės archeologinės vietovės (UK 37320) ir Kernavės senojo miesto II (UK 24568) teritorijas (Širvintų r., Kernavės sen.) (1 pav.). Tyrimai vykdyti dėl planuojamų žemės judinimo darbų vandentiekio įvado ir nuotekų išvado vietose. Tirtas bendras 10 m^2 dydžio plotas, kuris iš dalies persidengė su anksčiau tirtu šurfu, todėl naujai ištirtas nejudintas plotas buvo 8,7 m^2 dydžio. Pagrindinis archeologinių tyrimų tikslas buvo detaliai ištirti ankstesnių tyrimų metu aptiktą kultūrinį sluoksnį, patikslinti jo chronologiją ir patikrinti jo tąsą vandentiekio įvado ir nuotekų išvado vietose.

Sklypo teritorijoje archeologiniai tyrimai anksčiau nevyko, tačiau artimoje aplinkoje buvo atlikti žvalgomieji ir detalieji tyrimai, kurių metu fiksuoti kultūriniai XV–XIX a. sluoksniai su radiniais, bei įvairios kilmės ir chronologijos archeologinės struktūros. 2008 m. priešais planuojamą tirti sklypą, kitoje gatvės pusėje, R. Vengalis ištyrė 1 m^2 dydžio, 1,6 m gylio šurfą, kuriame fiksavo iki 1,3 m storio kultūrinį sluoksnį su smėlingais ir molingais tarpsluoksniais bei gausiais XV–XIX a. radiniais (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 332–336). 2011 ir 2013 m. Kernavėje vykdyti vandentiekio ir nuotekų infrastruktūros tvarkymo darbai, kurių metu vyko žvalgomieji ir detalieji tyrimai visame miestelyje (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 303–309). Šalia planuojamo tirti sklypo kasti šurfai (71–73, 121) ir perkasa (70). Visuose šurfuose ir perkasoje fiksuotas tamsiai pilkos ir juodos žemės 0,2–0,4 m storio kultūrinis sluoksnis su radiniais. Visuose šurfuose fiksuotos įvairaus gylio įgilintos struktūros. Arčiausiai planuojamo tirti ploto kastame šurfe 121 po 5–7 cm storio velėnos sluoksniu fiksuotas 21–27 cm storio kultūrinis sluoksnis su XVII a. datuojamais radiniais (32 keramikos fragmentai). Po sluoksniu 30 cm gylyje buvo atidengtas priemolio įžemis su 2 įgilintomis struktūromis. Vienoje iš įgilintų struktūrų aptikta radinių (4 buitinės keramikos fragmentai), ji buvo 90 cm gylio ir trak-